

SLEDOVÁNÍ ŽIVOTNÍCH PROJEVŮ OVCÍ PLEMENE CHAROLLAIS

MONITORING OF LIFE MANIFESTATION OF A SHEEP SPECIES CHAROLLAIS

TOUŠOVÁ,R.,TEIMEROVÁ,M.

Katedra speciální zootechniky, FAPPZ ČZU v Praze, Kamýcká 129, 165 21 Praha 6, ČR

ABSTRAKT

The findings provide information about the relation between climatic conditions and animal behaviour. In warm summer days, animals' behaviour was much alike. The activity:pasivity ratio was almost 50:50. In cold days, however, this ratio increased to almost 94:6 and the animals did not rest at all.

Weather influenced mainly eating habits of the animals. It was clear that warm and hot weather prevented them from active movement on the pastures. The herd went to rest at about 9 am, their first activity was registered at about 6 pm. In cold days the animals' behaviour was reversed.

ÚVOD

Etologickým výzkumem volně žijících zvířat bylo zjištěno, že každý druh i plemeno zvířat se vyznačují určitými zákonitostmi denního režimu, který se řídí podle průběhu ročního období, průběhu dne i podle vývojového stádia každého jedince.

Biologické i potenciální schopnosti ovcí vytvářejí předpoklady rozvoje chovů nejen jako doplňkové odvětví, ale při uplatňování specializace i formu velkokapacitních chovů, kde lze v plné míře využít progresivních metod technologií. Z tohoto důvodu je důležité poznat a zhodnotit životní projevy ovcí a upravit životní prostředí tak, aby byly odstraněny nepříznivé vlivy na psychiku a biologické nároky zvířat.

MATERIÁL A METODIKA

Sledování bylo prováděno na vybrané rodinné farmě v okrese Rakovník. Stádo tvořilo 77 kusů ovcí masného plemene Charollais. V letním období byly ovce umístěny na pastvinách, v zimních měsících /listopad-únor/ v ovčíně.

Sledování životních projevů probíhala v areálu pastvy. Stádo se sledovalo jako celek, bez rozdělení. Pozorování začínala za úsvitu / 5 hodin/ a končila za soumraku / po 18 hodině /. Průměrná doba sledování byla 13,3 hodiny. Pozorování zahrnovalo období červenec až listopad roku 2004 – 2005.

Sledovaly se základní životní projevy / žere, stojí, přežvykuje stojí, přežvykuje leží, leží, pije a přechází/. Jednotlivé aktivity byly zaznamenány do etogramů v 15 ti minutových intervalech.Zpracování bylo prováděno metodou deskriptivní etologie s 15 ti minutovým intervalem po dobu, která umožňovala sledování na pastvinách.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Životní projevy ovcí během sledování byly velmi závislé na teplotních rozdílech, které se za sledované období 2 let téměř kryly.

Teploty v průběhu dne nad 30°C / červenec, srpen, září/ stmelily stádo dohromady. Pastevní aktivita byla největší od 5 hod do 8 hod, potom následovalo velmi dlouhé období odpočinku / 8 – 18 hodin/. Ovce vstávaly pouze při příjmu vody a protáhnutí končetin. Příjem potravy v průběhu dne byl minimální. /tabulka 1/

Tabulka 1: Zastoupení projevu během horkých dní

Projev	Min.	%
<i>Žere</i>	248,09	17,23
<i>Stojí</i>	200,53	13,93
<i>Přežvykuje stojí</i>	18,36	1,27
<i>Přechází</i>	23,88	1,66
<i>Pije</i>	11,64	0,81
<i>Přežvykuje leží</i>	359,61	24,97
<i>Leží</i>	97,79	6,78
Aktivita	502,50	34,90
Pasivita	457,30	31,76
<i>Suma</i>	959,81	x66,66

x / % je vyjádřeno sledování za 13,5 hod a ne za 24 hod/

Období v teplotách 20°C – 25°C bylo charakteristické zvýšením denní aktivity. Životní projev žere a přežvykuje leží se zvýšil /tabulka 2/

Tabulka 2: Zastoupení projevu během září – říjen

Projev	Minuty	%
<i>Žere</i>	546,23	37,93
<i>Stojí</i>	20,45	1,42
<i>Pře.stojí</i>	3,90	0,27
<i>Přechází</i>	49,29	3,42
<i>Pije</i>	6,23	0,43
<i>Pře. leží</i>	277,01	19,24
<i>Leží</i>	71,69	4,98
Aktivita	626,10	43,5
Pasivita	348,7	24,2
<i>Suma</i>	974,81	x67,69

x/% je vyjádřeno sledování za 13,5 hod a ne za 24 hod/

Posledním sledovaným obdobím byl měsíc říjen- listopad, kdy klimatické podmínky odpovídaly zimnímu počasí, teplota do 5°C, severní silný vítr, občasné sněžení. Stádo bylo velmi aktivní, nejvíce je zastoupen projev žere a přechází. Aktivita pití je nulová, projev leží minimální. V tomto období se ovce na noc zahánějí do ovčína /tabulka 3/.

Tabulka 3: Zastoupení projevu během listopadu

Projev	Minuty	%
<i>Žere</i>	452,71	31,44
<i>Stojí</i>	33,96	2,36
<i>Pře.stojí</i>	1,25	0,09
<i>Přechází</i>	105,42	7,32
<i>Pije</i>	0,00	0,00
<i>Pře.leží</i>	78,33	5,44
<i>Leží</i>	77,92	5,41
Aktivita	593,33	41,20
Pasivita	156,25	10,85
<i>Suma</i>	749,58	x52,05

x / % je vyjádřeno sledování za 13,5 hod a ne za 24 hod/

Životní projev „žere“ patří k nejdůležitějším projevům chování zvířete a je ovlivněn různými faktory. Přirozená pastevní aktivita ovcí začíná v časných ranních hodinách, intenzita se mění v závislosti na počasí i v hodinách odpoledních a nejvyšší bývá večer / zvláště v horkých dnech//Hrouz,2000/. Naše sledování souhlasí s publikovanými výsledky autorů, nejvyšší aktivita byla v chladných měsících / říjen, listopad/ a nejnižší v horkých dnech /červenec, srpen/. V teplých měsících jsou vrcholy aktivity „žere“ mezi 5. a 10. hodinou ráno a mezi 16. a 21. hodinou odpoledne. Během chladnějších měsíců se tento projev rozptýlil po celý den.

Životní projev „přežvykuje stojí“ je spjat se správným zpracováním krmiva. Vzestup tohoto projevu zjišťujeme s poklesem četnosti projevu „žere“ /Dřevo,Štolc,2002/. V našem sledování nejvyšších aktivit bylo dosaženo v listopadu /6,58% / a nejnižší v teplých měsících, kdy zvířata téměř nepřijímala potravu/1,17%/.

Životní projev „přechází“ je ovlivněn klimatickými podmínkami a rušivými vlivy. Sledování našeho stáda bylo opět úměrné teplotním podmínkám, nejvyšší v listopadu/7,32%/ a nejnižší v červenci/0,8%/ . Denní rytmicita nabývala nejvyšších hodnot během pastvy a v době přechodu z projevu leží na projev žere.

Životní projev „pije“ je ze všech aktivit zastoupen nejméně. Během pozorování dosahovaly hodnoty tohoto projevu do 1 %.

Životní projev „přežvykuje leží“ je velmi důležitý pro správné zpracování krmiva. Vzestup četnosti tohoto projevu nastává při poklesu projevu žere /Dřevo, Štolc,2002/. Nejvíce byl tento projev zastoupen v období září-říjen/30%. Nejméně v listopadu /2,25%/.

Životní projev „leží“ je důležitý z hlediska odpočinku zvířat a správného průběhu všech fyziologických funkcí organismu. Tento projev byl nejvýraznější v srpnu/6,78%/, nejmenší projev byl zaznamenán v listopadu 2005, kdy byly povětrnostní podmínky nepříznivé/0%/ . Projev leží se objevil 2x za den a trval 60 - 90 minut a poté plynule přecházel v projev „přežvykuje leží“. Výsledky se shodují s výsledky autorů Dřevo,Štolc/2002/, kde je uvedeno, že přežvykování na pastvě začíná 1 – 1,5 hodiny po pasení.

Životní projev „stojí“ je charakteristický jako jedna z forem odpočinku a souvisí s přijímáním krmení. V srpnu 2004 i 2005 byly hodnoty 8 – 14% /teplé počasí/ a ostatní měsíce byla aktivita kolem 1%.

ZÁVĚR

V případě pastevního chovu ovcí jsou klimatické podmínky nejdůležitějším faktorem modelujícím chování a projevy zvířat. Větší nebo menší změny prostředí podmiňují změny životních projevů. Silné větrné podmínky na ně působí velmi nepříznivě, vyhledávají chráněná místa nebo se pasou po větru. Krátkodobý déšť nevádí, ale trvalé zamokření s chladnými teplotami na ně působí velmi nepříznivě. Ovce plemene Charollais velmi dobře snášejí pastvu a jsou velmi aktivní i v chladných obdobích konce roku, kdy je však optimální kombinace se zaháněním na noc do ovčínů.